

A reform: állandó

Dr. Minker Emil az orvosképzésről

Az idei a második tanév, amelyben új tantervi irányelvek alapján folyik a képzés a Szegedi Orvostudományi Egyetemen. A „reform” legfontosabb vonásairól annak idején tájékoztattuk már olvasóinkat; most azt a laikus kérdést tettük fel dr. Minker Emilnek, a SZOTE általános és oktatási rektorhelyettesének, amely minden valószínűség szerint a legszélesebb közönséget érdekli: sikerül-e az egyre-másra megfogalmazódó társadalmi igényeknek jobban megfelelni tudó szakembereket képezni? Mennyiben segíthetik ezt a képzés legújabb változásai?

— Akár egy mondatban válaszolhatok: a problémáink nem oldódtak meg. Am ez nem a jelenlegi reform minősítése. Tudni kell, hogy mindig, mindenfajta oktatási szisztéma bizonyos mértékig elmarad a társadalmi igényektől, ezek után kullog, örökösen valamilyen korrekciós fázisban leledzik. Amikor az az illúzió támad, hogy a megfogalmazott igényrendszernek csak reform segítségével lehet megfelelni, szerkesztünk és bevezetünk egy reformot, azután korrigáljuk, azután belátjuk, hogy már másféle igények ágaskodnak előttünk, és ez így megy tovább.

— Professzor úr nem látszik reformpártinak!

— En csak azt nem szeretem, amikor valamely képzési újítástól minden gondunk megoldását várjuk.

— Vágjunk a közepébe: mit gondol például arról, hogy az orvosok „emberközpontúbb” magatartását, nagyobb beleérző-képességet várhatjuk e attól, hogy most pszichológiából képzettebbek, a lelki egészség dolgairól is tájékozottabbak?

— Nem akarom megkerülni a választ, de ilyen részletek előtt muszáj visszatérni történelmi előzményekre. Számomra nyilvánvaló, hogy bizonyos társadalmi korszakváltások az egyetemek életében is felismerhető nyomokat hagynak. A 60-as évek társadalmi fegyvellemmel kísért prosperitása itt is tükröződött, majd a 70-es évek gótkétnyezős igényváltozásai is. Az előbbi korszakban tudásra szomjasabbaknak tünnek a medikusok, akik fegyvelmetlenül meg akartak tanulni egy szakmát, s példák révén megismerhették az orvosi hivatás mibenlétét, elsajátíthattak magatartás- és viselkedésszabályokat. Am változott a társadalmi környezet. Né feledjük: az egészségügyi szolgáltatások időközben minden állampolgárra kiterjedően ingyenesé váltak. Ugyanakkor az egészségügyiek bérezése a pincérekéhez, benzinkutasokéhoz vált hasonlónak. A fiatalok vélt javak reményében tódultak a pályára, megjegyzem, nyilván nem tudva, hogy milyen iso-

nyú például a klinikusok terhelése; hogy olyan ügyeleti díjért dolgoznak, aminek a dupláját bárki szívesen kifizetné, csak hagynák aludni; hogy a férfiorvosok életkora tíz évvel rövidebb mint az átlagos férfielektor.

— Talán a jelentkezőknek mégiscsak egyetlen rétege, amelyik jó anyagi körülmények reményében választja az orvosi pályát...

— Természetesen. Mondjuk az orvoscsaládok gyerekei tudják, mire vállalkoznak, ezért sem kellene ágálni a dinasztiai kialakulása ellen... De gondolja meg, milyen képzettséggel jelentkeznek fölvetelire a jelöltek? Többségük gimnazista volt, célirányosan készült. Ez azt jelenti, hogy külön tanárral, kifejezetten a felvételi anyagból. Hiszen ha azt tudja, bekerül, egyéb ismeretei, képességei az ég világon senkit sem érdekelnek. Csernay professzor mondta: a felvételi rendszer olyan, mint a fegyverkezési verseny. Ha bizonyos követelményeknek túl sokan megfelelnek, szigorítást hajtároznak el. Ha azután többen elvereznek, enyhítés következik, és megint szigorítás... Korábban a biológia írásbeli volt két „esszé-kérdés”, 3-4 válogató feleletet és szóbelit kértünk. Ma tudományos kiselőadások hangzanak el, ugyanakkor a legutóbbi időkig 2-es történelem osztályzattal is be lehetett jutni, meg akkor is, ha az illető megbukott oroszból... Alig van olyan fölvetelő aki legalább 1 évet ne járna tanárhoz, vagyis, akinek erre nincs pénze, szükségyszerűen hátrányba kerül. A gyerekeket életük legnagyobb teljesítményére készítjük a felvétellel, utána elfáradnak, kifújnak, enerváltak, cinikusok lesznek. Tisztelet a körülbelül harminc százaléknál kívételnek, ők regenerálódnak.

— De hát a felvételi rendszer is állandóan reformált!

— Igen, itt van például az úgynevezett alkalmassági vizsgálat. A pszichológiai csoport értékeli a teszteket, tavaly kezdtük. Nyilván tudja, hogy az intelligenciavizsgálás csodálatos lehet egy moral insanitynek

is... És hogyan lehet mérni az empátiakészséget?

— Megtanulható a pszichológiaiórán, mi az, hogy együtt-érzés? Részvét?

— Korántsem a gyerekeket hibáztatom, ha eleve nem tudják. Ha olyan családban nőttek, ahol nem tanultak meg kapcsolatokat létesíteni, idegenül érzik magukat az orvosmilióban. Vak embernek nehéz megmagyarázni, milyen a piros... Ha valakinek nincsen személyes tudomása a szeretet, a megértés, a tolerancia a részvét mibenlétéről, ha a szétesett családok, a teljesítménycentrikus, darálószerű iskolák ezt nem tudják megérzéskíteni vele — nem lehetne orvos. De mindnyájan tudjuk; ha megfelel a fölvetelin, az lesz! Bejut egy csomó érdemtelen, és kint maradnak érdemesekek.

— Nem lenne megoldás a nyitott egyetem?

— Semmi nem változna, mint ahogy attól sem múltak el a gondok, hogy 20 helyett 120 ponttal értékelünk. A feszültség csak máshova tolódná, az anatómiai intézet alighanem rendőri védelemre szorulna, ha a felvételi helyett például az anatómia szigorlat rostálna.

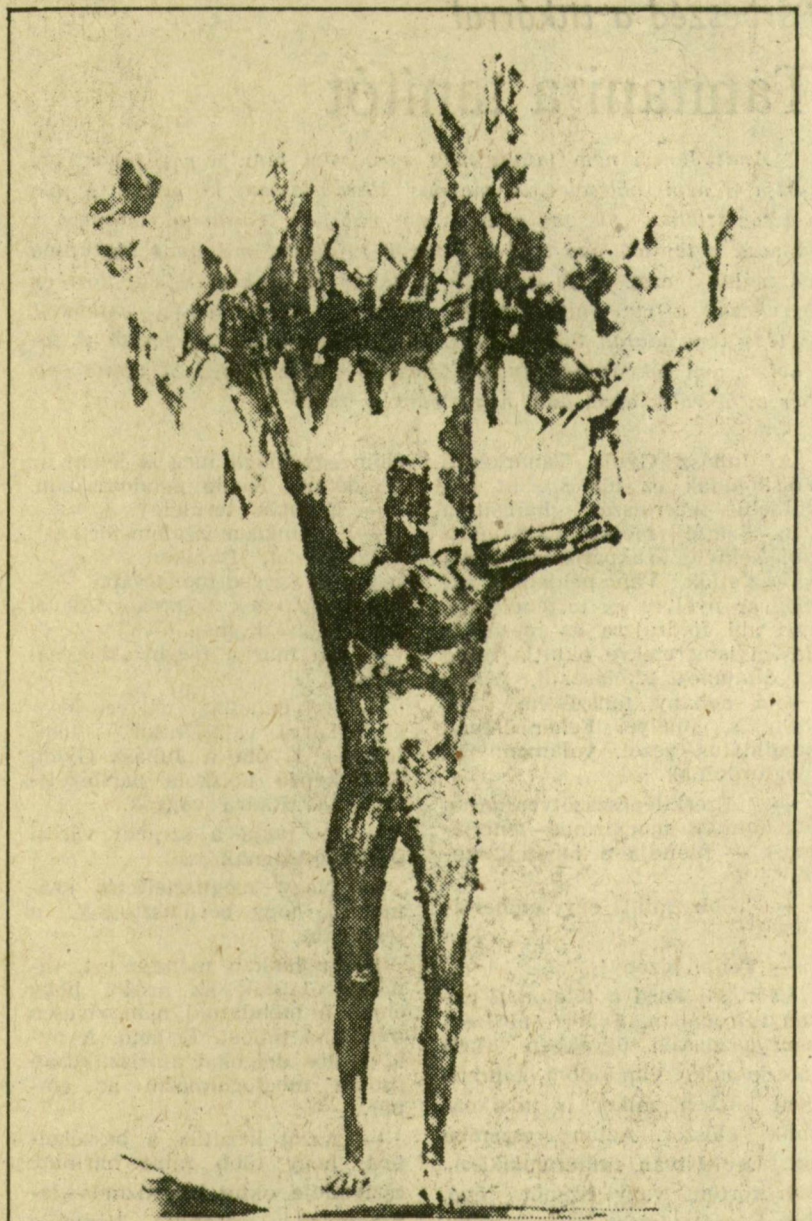
— A reform megnövelte a gyakorlatok súlyát, fontosságát, idejét a képzésben.

— Helyesen. A 70-es években túlzottan elméletivé kezdett válni az oktatás, nem függetlenül a bekerülők lelki hozzáállásától, fizikai habitusától és a klinikai körülményektől. A családi védelemből kikérülő, elkényeztetett gyerekek között hovatovább egész tömeget adott az örökös „hátraállók” csapata, akik úgy szereztek diplomát, hogy alig vizsgáltak beteget... Oda sem fértek. Hiszen egy apró szobába, ahová négy beteget zsúfoltak, nem tölthet 14 tagú tanulócsoport! És hol az a beteg, aki ne kérné ki magának, hogy rajta tanuljanak? Az oktatókórházak rendszerének kialakítása okos, jó lépés volt. Ott szakmát és viselkedést is lehet tanulni. Talán megérjük, hogy így a végzeteket — nemcsak a gyógyszerészeket és a fogorvosokat, mint eddig — azonnal ki lehet engedni körzetbe. Mint a 60-as években, amikor kötelezettség, intézményesítés nélkül is kijártak a rendelésekre, kipróbálni a képességeiket...

— És azt a társadalmi igényt, miszerint ne két papír, hanem két ember találkozzon az orvosi rendelésben, vajon mikor lehet kielégíteni?

— Most is. Embere válogatja. Képzési reform ebben aligha segíthet túl sokat — ha az ellátási rendszer nem változik.

SULYOK ERSZÉBET

A látás dimenziói

Értékek nyomában

„Halló! Múzeum? Kérem, bevihetném a képeimet megmutatni?” Jóformán nem múlik el hét, hogy ne jönnének az efféle telefonok. Aztán hozzák a tárgyakat, a festményeket. Többnyire aranykeretes, kopottas művek kerülnek ki a csomagolópapírokból, s majd mindig el kell szomorítani a tulajdonosokat. Mert a termékek korántsem neves mesterektől valók, sőt, esztétikai értékük is minimális. Így az anyagi vonatuk is. Pedig reményteljes illúziók kapcsolódnak e darabokhoz. Sokan úgy gondolják: ami régi, archaikus ízü, az egyúttal értékes is.

Bonyolultabb a helyzet. Igaz, az érték elsősorban történelmi kategória, de nem ilyen szimpla értelemben. Inkább arról van szó: a történelmi korszakok, egyszersmind a világnézeti modellek váltakozásával együtt a minősítési rendszerek is fokozatosan alakulnak, differenciálódnak. A reneszánszban például többé-kevésbé egyenrangú mesternek számított az építész és a festő. Evtizedeinkben viszont mást látunk. Az építészeknek, az iparművészeknek is hadakozni kell egyenjogúságukért, társadalmi megbecsülésükért. Hogy mi történt itt? Honnan ered ez a különös viszályfajlás? Lényegében a XIX. század polgári gondolkodásából. Konkrétan: az anyagi, a gyakorlati és az eszmei szféra hierarchikus különválasztásából. A teoretikus alapozás mindenestre Kanttól származik, hiszen: „szép az, ami érdek nélkül tetszik.”

Ne tagadjuk: ez a szemlélet másfelé is makacsul tartja magát. Egy közepes színész manapság is sokkalta nagyobb közösségi, publikációs figyelmet kap, mint egy jeles mérnökember. Ahogyan a művészeti közeletben is elég gyakori, hogy az esztétikai értéket mindenekelőtt a szépséggel azonosítjuk. Minél látványosabb, harmonikusabb a műalkotás, annál becsebb. Holott ezúttal is félre kellene lépnie a művészetnek, a művészet ugyanis nem vállalkozhat az örök széptevő szerepére. Különösen akkor, amikor a történelmi, emberi létezés valóságos alternatíváiban az elidegenedésnek, a „magánynak” vagy a kiszolgáltatottságnak is jelentős tere van. A fontos, igazi művek tehát nem kerülhetik meg a korral való eleven tartalmi és formai szembesülést. Innen fakad Kondor Béla nagysága, miként Szabó István megrázó filmjei is ezt a magatartást dokumentálják.

Persze önmagában mind az alaki, mind a tartalmi érték kérdésköre is roppant bonyolult. Annyi azonban bizonyos: a művészet világában elsősorban az újszerű, hiteles szakmai és formai teljesítmény az alapvető. Hiába vannak valakinek hallatlanul eredeti meglátásai, ha nem tudja azokat adekvátan tolmácsolni. Természetesen az öncélú formai különcködés sem erény. Annál inkább, mivel az anyagi, szellemi értéktérmetes folyamata egyfajta szisztematikus építkezéshez hasonlítható. Találón írta Fülep Lajos: „Minden művész ott folytatja, ahol az elődje abbahagyta”. Ebben a gondolatban mindenestre a felvállalt elődök alapos megértésén és alkotó továbbfejlesztésén van a hangsúly. A tartalmi, jelentéstani mozzanatokban pedig mindenekelőtt a többreugó, nyitott és aktivitásra serkentő tulajdonságokat értékeljük.

Itt van például Varga Imre egyik legjelentősebb plasztikája, a Prométheusz című hegesztett krómácel kompozíció. Tudjuk: sokan feldolgozták e romantikus sorsú titán történetét. És majd mindenki tragikus szépségű jötevőnek ábrázolta őt. Varga figurája viszont kilóg a sorból. Hisz nemcsak egy sebzett, megtépdedett alakot látunk, hanem ezzel együtt egy groteszk, földközeli férfit is. Aki ilyenformán nem akarja elhitetni velünk, hogy egyszerű, egyértelmű dolog a hősiesség. Ennek ellenére egy dacos, hivalkodó alakkal szembesülünk, aki valósággal kérkedik a szépséges lángcsóvával. Mintegy a tüzelt játszó emberi felelősség időszerű alternatíváit sugalmazza.

SZUROMI PÁL

Lődi Ferenc

A nyár hevében

Szaporítsd a csókokat,
megérheted holtomat,
de addig még, hajhajaj,
ne legyél más, csak kacaj,

csengő, bongó nappalom,
s mivé tesz az alkalom...
Ne legyél, csak zuhanás,
testemben a furcsa láz.

Lásd, az utam meredek.
Szeretem a szemedet.
Szeretem a meleget,
s ne hidd, mégse nem elég,

se a csók, az ölelés,
habár édes körte-méz.
Gyere közel egészen,
akár bogár tenyéren.

Mondtam, biztos megéred,
nem lesz nálam fehérebb.
Elértem a csúcsokat,
mehetnék nem bujtogat.

Sodródok, megint nyár lesz
s kuckónkon most is átles
és ott talál az ágyon
egy végső meghaláson.

Ne még! A nyár hevében
ne érjen ilyen szegény.
Majd csendesén az őszben
köszönök elmenőben.

de addig még, hajhajaj,
ne üljön el a zsvaj.
Keress zugot a versnek
s adj hozzá még szerelmet

Igy élnek együtt ketten,
Mindig is így szerettem.
Imát, ha mondasz értem,
a Napot is elérem.

Miért ne? Hiszen mondd
s nem is kell megokolnod.
Tárulkozom még, látod,
s dicsérem anyaságod.

